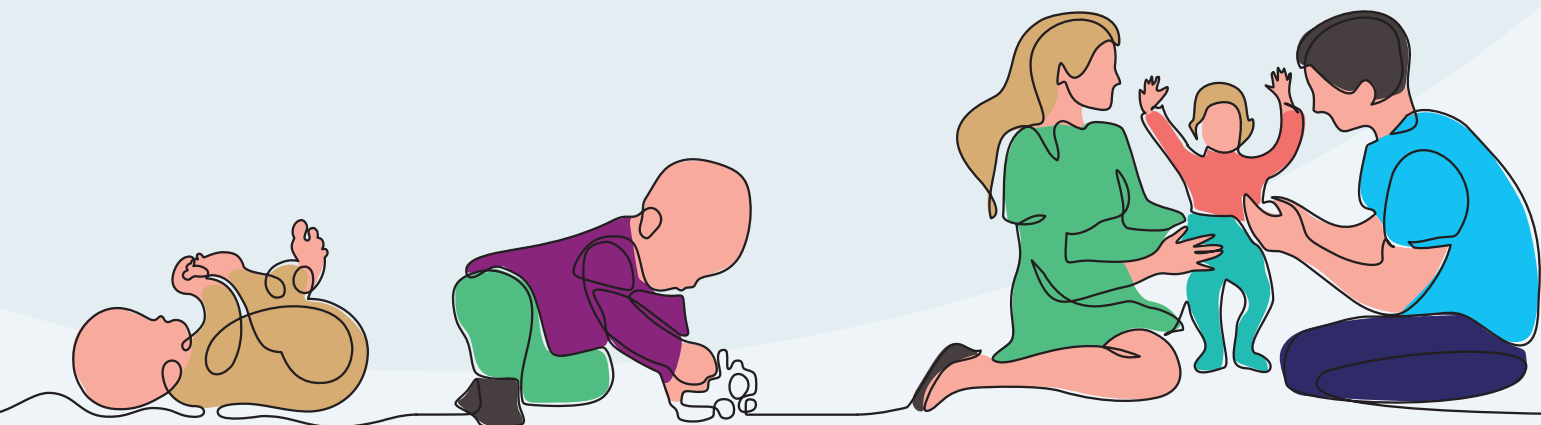

STATUS OG UDVIKLING

Læring i dagtilbud 2019-2020

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	2
Tilsyn og kvalitet i dagtilbud	2
2. Sammenfatning af statusrapporten	3
3. 2020 – et helt særligt år	5
4. En del af en helhed	5
Politik i bevægelse	6
5. Pædagogisk praksis i hverdagen	7
5.1. Den styrkede pædagogiske læreplan	7
Fra papir til praksis – realisering af en styrket pædagogisk læreplan	8
Lærende organisation	8
5.2. Børns trivsel, læring, udvikling og dannelse	9
Børnenes stemmer	9
Børns sprog og kommunikation	10
5.3. Forældre og andre betydningsfulde voksne gør en forskel – samarbejde om sammenhænge	12
Forældre gør en forskel	12
Sammenhæng i overgange	13
Samarbejde på tværs af fagligheder	14
6. Opfølgning på tilsyn og udvikling lokalt	15

Indledning

Hver dag møder 2120 børn i alderen 0-6 år ind i enten dagpleje, vuggestue eller børnehave. Her møder de voksne, der støtter og guider dem i deres personlige, sociale og kognitive udvikling. Sammen med de øvrige områder i Læring, så yder dagtilbud en vigtig indsats i den fælles kerneopgave: *'Sammen skaber vi bevægelse, så børn og unge i forpligtende fællesskaber udvikler sig til livsduelige og fremtidsparate mennesker'*¹.

I hverdagen arbejdes der med kerneopgaven og kvalitet på mange måder. Det foregår bl.a. gennem de daglige rutiner, aktiviteter og lege, uddannelse og kurser, løbende dialoger, trivselsvurderinger osv. Dette dokument rummer ikke alle hverdagens aspekter og vigtige momenter i dagtilbuddenes arbejde. Det giver en status på udvalgte områder, der er arbejdet med i 2019-2020, og som er med til at skabe udvikling og kvalitet på området. Opsamlingen skal give et billede af de bevægelser, der er i gang som en del af Dagtilbudsloven, Børne- og unge politikken og Dagtilbudspolitikken. Det er et indblik i, hvor 0-6 års området er og hvor det er på vej hen.

Denne opsamling bygger på en vifte af forskellige data og dokumentation af den pædagogiske praksis. Det betyder at f.eks. lokale tilsynsrapporter, kortlægningsresultater, dialoger og processer lægger til grund for de betragtninger og tendenser, der fremlægges. Samtidig er det vigtigt at understrege, at alt i hverdagens praksis ikke kan fastholdes og dokumenteres i denne skriftlige form.

Tilsyn og kvalitet i dagtilbud

Ifølge Dagtilbudsloven skal dagtilbudsområdet drøftes politik mindst hvert andet år. Denne rapport er tænkt som afsæt for den dialog. Den understøtter en systematisk opsamling på området og skal fungere som dokumentation af områdets løbende udviklings- og forbedringsarbejde.

Dagtilbudsområdet arbejder med kvalitet og udvikling på forskellige måder. En af måderne er det pædagogiske tilsyn.

Hedensted kommunen er jf. Dagtilbudsloven forpligtet til at gennemføre tilsyn med indholdet i kommunale og private dagtilbud. Herunder om den pædagogiske praksis lever op til de bestemmelser, der er i dagtilbudsloven, de kommunale rammer og retningslinjer og dagtilbuddets egne indsatser og værdier.

Tilsynsmødet, er ikke kontrol i snæver forstand, men del af en løbende kvalitetssikring og udvikling af området. Sammen med aktiviteter som f.eks. sparring og løbende dialoger, ledermøder, kompetenceudvikling, læringsamtaler osv., så understøtter og supplerer tilsynet den udvikling, der er allerede sker på området. Der gennemføres tilsyn hvert andet år i alle dagtilbud i kommunen.

I forbindelse med aftalen omkring minimumsnormeringer blev der varslet en ny ramme for det pædagogiske tilsyn. Det betyder, at dagtilbudsområdet i løbet af foråret 2021 arbejder på en ny kvalitetsmodel for området.

¹Børnetal dec. 2020.

2. Sammenfatning af statusrapporten

Tilsynsmøderne i efterår 2020 viser, at der i de seneste år er sket et generelt løft på flere områder. Denne udvikling kan skyldes flere parametre:

- Et langstrakt arbejde med Program for Læringsledelse
- Implementering af en Styrket pædagogisk læreplan
- Kompetenceudvikling gennem centrale puljemidler

Læring i Dagtilbud har fra 2015-2020 deltaget i Program for Læringsledelse sammen med 5 andre kommuner. Programmet har medvirket til, at dagtilbuddene har oparbejdet kompetencer og erfaringer med at arbejde datainformeret og systematisk med den pædagogiske praksis. Kombineret med praksisnær og målrettet kompetenceudvikling har Læringsledelse klædt dagtilbuddene godt på til arbejdet med en ny styrket læreplan, som blev en del af dagtilbudsloven i 2018.

Omsætningen af en styrket pædagogisk læreplan har været med til at sætte yderligere skub i dagtilbuddenes faglighed og kompetencer. Arbejdet med det pædagogiske grundlag og de lokale processer i omsætningen har understøttet en fagligt begrundet praksis. De målrettede processer har været med til at forbedre den eksisterende kvalitet i hverdagen.

Arbejdet med en styrket læreplan har været godt hjulpet på vej af centrale puljemidler. Læring i dagtilbud har med midlerne gennemført uddannelse for dagplejere, dagplejepædagoger, forandringsagenter (pædagoger) og ledere. Uddannelsesforløbene har været et led i omsætningen og forankringen af det fælles

pædagogiske grundlag i en styrket pædagogisk læreplan. Forløbene har yderligere været afsæt for et vedvarende arbejde med stærke læringsmiljøer og en evalueringskultur, der skal styrke kvaliteten i dagtilbud.

Et samlet blik på dagtilbudsområdet viser et billede af et velfungerende område, som er i en god udvikling. Data som bl.a. kortlægninger, tilsyn, de pædagogiske læreplaner, fælles processer og dialoger viser, at der arbejdes godt og målrettet med at give børnene en god hverdag med fokus på omsorg, trivsel og udvikling. Data viser også at der forsat er brug for at arbejde videre med indsatser på udvalgte områder.

Nedenstående afsnit giver et kort overblik og en opsamling på de tendenser og opmærksomhedspunkter, der træder frem på området. De enkelte temaer gennemgås og udfoldes i de efterfølgende kapitler.

Dagtilbud – en del af en helhed

Dagtilbud er en del af Læring, som nu er samlet under én chef. Der arbejdes løbende med processer, der understøtter den fælles opgave. Det betyder at:

- Læring i sommeren 2020 fik en ny Børne- og ungepolitik og en ny kerneopgave.
- Den eksisterende Dagtilbudspolitik blev justeret, så dagtilbudspolitikken tydeligt kobler sig til Børne- og ungepolitikken
- Der er arbejdet med omsætningen af de to politikker gennem de lokale udviklingsplaner, som allerede er en del af praksis i dagtilbud.

Fremadrettet sættes der bl.a. endnu mere fokus på involveringen af såvel medarbejdere og bestyrelser i arbejdet med planerne.

Styrket pædagogisk læreplan

Realiseringen af en 'Styrket pædagogisk læreplan' har fyldt meget i den lokale praksis. Tilsynsmøderne viser, at dagtilbuddene er godt på vej. Det er opnået ved at:

- Dagtilbuddene har igangsat en række drøftelser og processer for at efterleve læreplanens intentioner.
- Der har været en stor involvering af medarbejderne i arbejdet og processerne.
- Der er arbejdet med områder som: læring hele dagen, læreplanstemaer, evalueringskultur og relationer.

Fremadrettet arbejdes der videre med læringsmiljøerne, herunder 'måden vi er sammen med børnene på', og evalueringskulturen.

Børns trivsel

De 4-6 årige børn trives generelt godt i kommunens dagtilbud. I efteråret 2019 blev den sidste kortlægning i Program for Læringsledelse gennemført. Af resultaterne kan vi se at:

- De 4-6 årige børn i kommunens dagtilbud generelt godt kan lide at være i børnehaverne,
- Børnene oplever venskaber
- Børnene er omgivet af voksne, der lytter til dem.

Fremadrettet arbejdes der videre med børneinddragelsen og brug af systematiske observationer til udvikling af de pædagogiske læringsmiljøer.

Børns sprog og kommunikation

Sprog og kommunikation er et af de seks læreplanstemaer og er et område, som generelt har haft stor opmærksomhed gennem de seneste år. Der har været fokus på:

- Mere systematisk i sprogvurderingerne. Det giver et mere nuanceret billede af, hvordan de sproglige færdigheder fordeler sig.

- Ansættelse af en sprogkoordinator. Det giver mulighed for mere fokuserede indsatser på området og understøttelse af den lokale praksis.

Fremadrettet skal der arbejdes videre med udvalgte temaer som: rim og remser, forældreinvolvering og sproglige miljøer.

Forældre og andre betydningsfulde voksne gør en forskel

Et godt samarbejde mellem de voksne, der er omkring børnene, er med til at skabe sammenhæng i børnenes liv. Det er temaer, der optager området meget. Det arbejdes der med på flere måder:

- Dagtilbuddene har stor fokus på, hvordan de voksne omkring børnene samarbejder for at styrke sammenhængen i børnenes liv.
- Der er på flere måder arbejdet med sammenhænge i overgange. Bl.a. via 'Styrke på tværs' og 'Fælles om børn i dagtilbud'.
- Samarbejdet med de understøttende systemer er afgørende i den tidlige og forebyggende indsats.

Fremadrettet arbejdes der videre med at styrke og udvikle samarbejdet, herunder at styrke kommunikationen og et fortsat fokus på involvering og koordinering af hinanden i samarbejdet.

3. 2020 – et helt særligt år

Året 2020 har for alle været et særligt år. COVID-19 har resulteret i store forandringer for alle, hvor drift og hverdag skulle omlægges over natten. Medarbejdere og ledere har leveret en stor indsats for at skabe en hverdag, der både tager hensyn til nye retningslinjer og samtidig giver børn gode og udviklende rammer.

Af krisen bliver det tydeligt, at der er en god og tæt dialog på området. Både mellem ledere og medarbejdere, dagtilbud og forældre og børn og voksne – samt på tværs af hele Læringsområ-

det. Alle er rykket tættere sammen, har hjulpet hinanden og ydet en indsats for at få det hele til at lykkes. Ved fælles hjælp og med fælles front er der fundet gode lokale løsninger – ofte med kort varsel - til gavn for børn, familier og ansatte. Kommunens værdier: 'Ansvar, dialog og udvikling' blev tydelige i praksis.

Selvom om perioden har været præget af pandemien, så tegner der sig, i denne opsamling, et billede af, at der også har været fokus på at udvikle og fortsat forbedre praksis på området.

4. En del af en helhed

Siden 2019 har børne- og ungeområdet været samlet under én chef. Gennem de seneste år har flere processer styrket området som en helhed. Bl.a. gennem fælles ledermøder, en samlet administration samt et fælles Område MED på tværs af læringsområdet. Et samlet Område MED betyder, at der fremadrettet er et fælles blik på arbejdsforhold, personaleforhold, samarbejds- og arbejdsmiljøforhold i Læring. Læring i dagtilbud arbejder fortsat også med egne tiltag i forhold til arbejdsmiljø. Bl.a. igangsættes projektet 'Bæredygtig arbejdsmiljø' i 2021.

I sommeren 2020 vedtog Byrådet en ny Børne- og ungepolitik og en ny kerneopgave på læringsområdet. Som følge af dette blev Dagtilbudspolitikken tilrettet, så de to politikker tydeligt kobler sig til hinanden.

Til sammen sætter de to politikker en stærk retning for området. En retning med en opgave, som vi løser sammen med børn, forældre og

kollegaer - både interne som eksterne. Politikkerne består af en række pejlemærker, som er ens for begge politikker. Dagtilbudspolitikken har et femte pejlemærke, der er specifik for dagtilbud. Se figur 1.

De fem pejlemærker

1. Mod på livet og lyst til læring
2. Fællesskaber: Gode steder at være og lære
3. Forældre og andre betydningsfulde voksne gør en forskel
4. Sundhed: Fysisk og mental
5. Læringsmiljøer: Måden vi er sammen med børnene på

Figur 1. Pejlemærker fra dagtilbudspolitikken

Pejlemærkerne gør det muligt at samarbejde om fokusområder og indsatser, hvor det er nødvendigt. Både på tværs af dagtilbuddene, men også på tværs af områderne i Læring. Omsætningen af de to politikker sker gennem de lokale udviklingsplaner, hvor politikernes intentioner omsættes til bevægelse og handling i den lokale praksis.

Politik i bevægelse

De to politikker giver ikke en færdig opskrift på, hvordan den lokale praksis skal se ud - der er plads til lokale initiativer og der er forskellige veje at gå. Samtidig skal de lokale udviklingsplaner relatere sig til den fælles retning og kerneopgave.

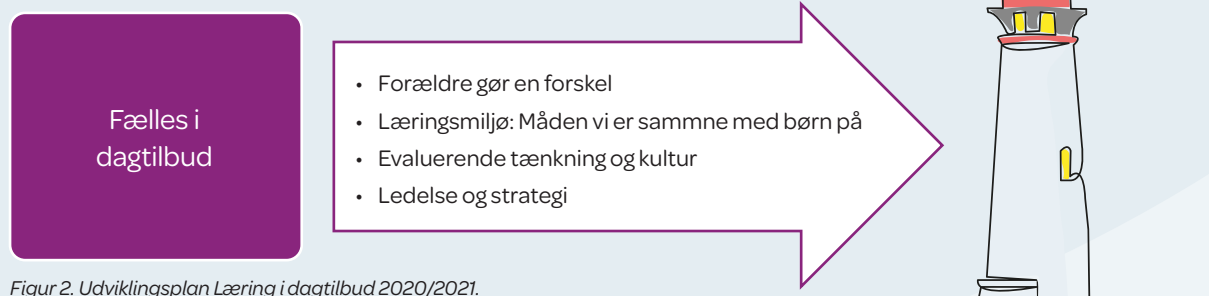
Dagtilbudsområdet har siden 2018 arbejdet med udviklingsplaner. I løbet af 2020 er udviklingsplanerne blevet et fælles værktøj i Læring. I fællesskab arbejdes der på at omsætte de to politikkers ambitioner og pejlemærker til levet hverdagspraksis. De fælles processer i Læring viser, at dagtilbuddene er godt bekendt med tænkningen omkring udviklingsplanerne, og ser det som en del af deres udviklings- og ledelsespraksis. De seneste tilsynsmøder viser

dog, at dagtilbudslederne i endnu højere grad kan bruge udviklingsplanerne til at synliggøre organisationens udvikling og proces over for medarbejdere, forældre og samarbejdspartnere. Arbejdet med udviklingsplaner kobler sig til arbejdet med evalueringskulturen – både lokalt og på hele området.

Fremadrettet arbejdes der videre på at gøre udviklingsplanen til en integreret del af den lokale udviklingsproces. Der vil fortsat være fokus på, at involvere og invitere medarbejdere, forældrebestyrelser og andre vigtige samarbejdspartnere i arbejdet med udviklingsplanen. Ikke kun i tilbivelsen, men også i det løbende arbejde og opfølgning.

Et fremadrettet perspektiv er derfor også, at understøtte og hjælpe dagtilbuddene i at skabe tydelige sammenhæng til, hvordan deres lokale praksis arbejder hen imod de to politikkers pejlemærker og retning.

I figur 2 ses den fælles udviklingsplan i Læring i dagtilbud for 2020/2021. Der er fokus på følgende temaer:

Figur 2. Udviklingsplan Læring i dagtilbud 2020/2021.

5. Pædagogisk praksis i hverdagen

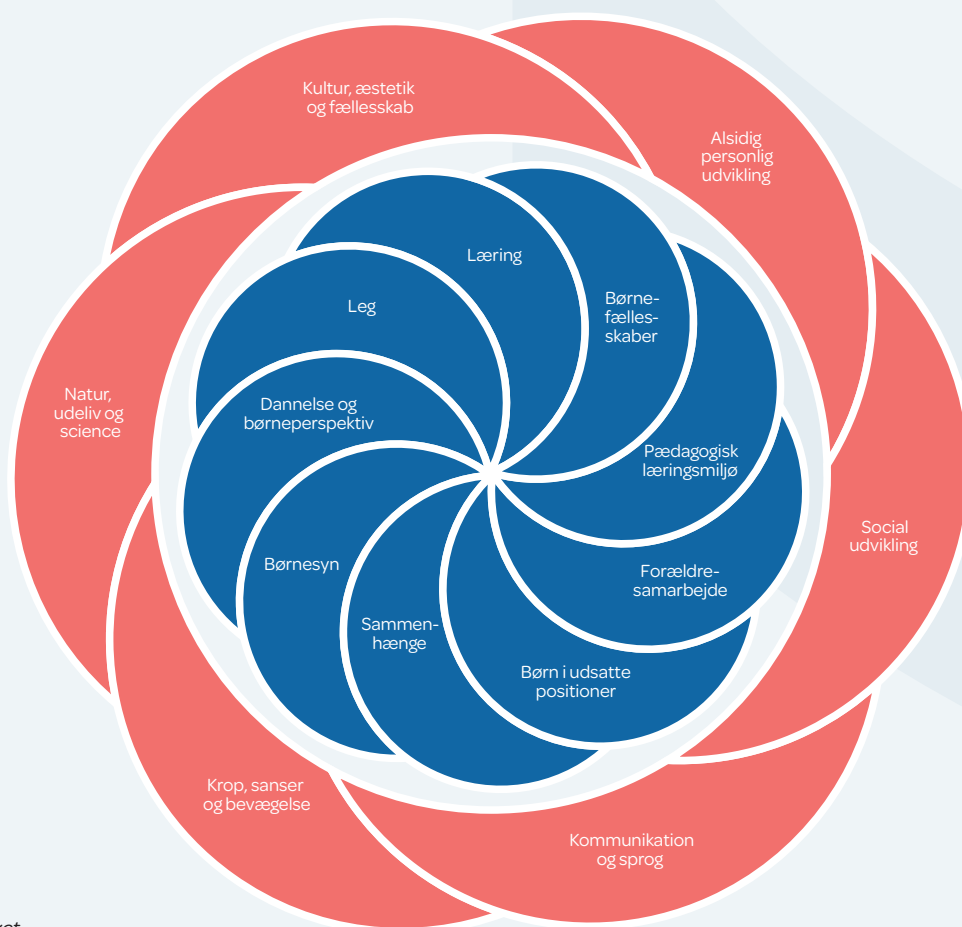
De følgende afsnit giver et indblik i, hvordan der overordnet arbejdes med de lovmæssige og kommunale indsatser i den pædagogiske praksis. Det drejer sig bl.a. om: børnenes trivsel, pædagogiske læreplaner, sproglig

udvikling og forældresamarbejde. De enkelte temaer er kort beskrevet og efterfulgt af en opsamling på praksis. Afslutningsvis er der til hvert tema opstillet perspektiver til fremadrettet praksis på området.

5.1. Den styrkede pædagogiske læreplan

I forbindelse med ændringer af dagtilbudsloven i juli 2018 fulgte en ny 'Styrket pædagogisk læreplan'. Den styrkede pædagogiske læreplan er den nationale ramme for det pædagogiske arbejde på 0-6 års området. Det 'nye' i

læreplanen er et fælles pædagogisk grundlag (den blå cirkel), samt 12 læringsmål for de seks læreplanstemaer (den røde cirkel), som gælder alle dagtilbud i Danmark. Se figur 3.

Figur 3. En styrket pædagogisk læreplan.

Derudover kom der et øget fokus på: børns leg, læring hele dagen (i rutiner, leg og aktiviteter) og etableringen af en evalueringskultur. Landets dagtilbud fik to år til at implementere og omsætte det fælles pædagogiske grundlag og arbejde med de nye elementer i læreplanen. På grund af COVID-19 er fristen udsat til 1. marts 2021. I Hedensted kommune er dagtilbuddene langt med omsætningen. Ved de seneste tilsynsmøder blev dagtilbuddenes skriftlige læreplan præsenteret. Alle er godt på vej, og så godt som færdige.

Fra papir til praksis – realisering af en styrket pædagogisk læreplan

Tilsynsmøderne i efteråret 2020 har haft et særligt fokus på det lokale arbejde med implementeringen af en ny styrket pædagogisk læreplan. Derfor har tilsynsdialogerne bl.a. kredset omkring de lokale processer, involveringen af medarbejdere og forældrebestyrelse og etableringen af en evalueringskultur³. Derudover har der også været dialog omkring omsætningen af læreplanens øvrige bestemmelser og intentioner.

På baggrund af tilsynsmøderne tegner sig et billede af, at de seneste to år har budt på en række lokale processer og drøftelser, som har været tidskrævende, men som også har været spændende og udviklende for praksis. Langt hen ad vejen har det været processer, der er drevet lokalt med mulighed for central understøttelse. Derudover har der løbende på dagtilbudsledermøderne været fokus på implementering, og den centrale kompetenceudvikling har været en hjælp til omsætningen.

Flere dagtilbud har benyttet implementeringsprocessen til at genbesøge og revurdere deres eget værdigrundlag, hverdagens praksis og arbejdsprocesser. Det betyder at flere dagtilbud har præciseret og justeret deres faglige ståsted, og i den proces er det blevet

konsolideret i medarbejdergruppen og forældrebestyrelsen. Derudover har de mange faglige drøftelser og diskussioner banet vejen for en række afprøvninger og justeringer af de pædagogiske læringsmiljøer.

Det fremgår af tilsynsmøderne, at der generelt arbejdes godt med det pædagogiske grundlag og de seks læreplanstemaer. Flere dagtilbud har haft et særligt fokus på de pædagogiske læringsmiljøer, og hvordan personalet gennem hverdagens rutiner, aktiviteter og lege kan understøtte børns trivsel og læring hele dagen. Denne form for refleksion over praksis skal løbende foregå og kobles sammen med evalueringskulturen.

Lærende organisation

Ved tilsynsmøderne i 2018 var et af fokusområderne evalueringskulturen i dagtilbud, og hvordan evaluering bliver en naturlig del af praksis – hen imod dét at være en lærende organisation. Derudover stiller en styrket læreplan krav om, at lederen af dagtilbuddet skal etablere en evalueringskultur.

Derfor blev der i 2019 igangsat processer og indsatser på flere niveauer. Nedenstående er et kort overblik over hvilke initiativer, der er arbejdet med i forhold til dette tema:

- Fortsættelse af Program for Læringsledelse med fokus på en datainformeret læringskultur og løbende forbedringsarbejde.
- Kompetenceforløb med fokus på evalueringskultur. I forbindelse med et diplommodul for ledere udarbejdede lederne en strategi for en lokal evalueringskultur. Dette forløb blev afsluttet i efteråret 2019. Derudover deltog pædagoger og ledere i 2020 i et parallelforløb, hvor der var bl.a. var fokus på omsætningen af evalueringskulturen i den lokale praksis.

³ Med evalueringskultur menes, at der opbygges en kultur i dagtilbuddet, hvor personale og ledelse løbende forholder sig reflekterende og evaluerende til, hvorvidt de pædagogiske læringsmiljøer har den ønskede effekt for børnenes trivsel, læring og udvikling.

- På dagtilbudsleder-møder i 2019 og 2020 er der i fællesskab arbejdet med processer, der understøtter en fælles evalueringskultur. Dette arbejde fortsætter i de kommende år.
- På tværs af Læring arbejdes der med evalueringskulturen under betegnelsen 'Tegn på læring'. Her er dagtilbudslederne en del af processerne omkring f.eks. udviklingsplaner. Dette arbejde fortsætter i 2021.
- Afprøvning af datasystemer. Der blev i 2019 igangsat en afprøvning af to datasystemer, for at undersøge hvilke datasæt, der kan erstatte kortlægningsdata fra Program for Læringsledelse.
- Der er i efteråret 2020 igangsat en afprøvning af et observationsmateriale, som kan anvendes til at evaluere på de pædagogiske læringsmiljøer.

Fremadrettet fokus i arbejdet med en styrket pædagogisk læreplan:

- Skabe rum for løbende drøftelser af de pædagogiske læringsmiljøer og måden vi er sammen med børnene på – både de fysiske rammer (såvel inde som ude), men også relationsarbejdet
- Fastholde de metoder og systematikker, der er oparbejdet, så evalueringskulturen styrkes og forfines
- Indsamle data meningsfuldt og kombinere forskellige datasæt til at vurdere de pædagogiske læringsmiljøers betydning for børnene og sikre at vi er på rette vej. Det betyder, at vi fortsat skal understøtte en praksis, hvor vi systematisk bliver klogere på, hvordan rutiner, lege, aktiviteter og samspil får en positiv betydning for børn.

5.2. Børns trivsel, læring, udvikling og dannelse

Dagtilbud skal skabe et positivt og udviklende børnemiljø, hvor de pædagogiske læringsmiljøer støtter op om børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Børnenes perspektiv skal inddrages i hverdagens rutiner, lege og aktiviteter. I dette afsnit belyses, hvordan børn samlet set i kommunen trives, og hvad der er brug for at arbejde videre med for at sikre, at børn har mulighed for at lære og udvikle sig.

Børnenes stemmer

Alle børn har en stemme og skal opleve at blive hørt. Børn skal opleve, at deres ideer, fantasier, meninger og oplevelser er betydningsfulde og inddrages. Derfor er børnenes perspektiv

og egne udsagn vigtige i den pædagogiske praksis.

I efteråret 2019 svarede 843 børn i alderen 4-6 år på spørgsmål omkring deres hverdag i børnehaven. Her blev den tredje og sidste kortlægning i Program for Læringsledelse⁴ gennemført. Børn, forældre, medarbejdere og ledere blev bedt om at vurdere de pædagogiske læringsmiljøer og hverdagens praksis i daginstitutionerne. Figur 4 viser fordelingen af børnenes svar på udvalgte områder. Tallet i parentes angiver resultatet ved første kortlægning i 2015.

⁴ Læring i Dagtilbud har siden 2015 deltaget i Program for Læringsledelse sammen med Læring i Skolen. Program for Læringsledelse skulle bidrage til udviklingen af dagtilbudsområdet samt styrke og forbedre børns trivsel, læring og udvikling. På baggrund af en kortlægning af de pædagogiske læringsmiljøer igangsættes praksisnær kompetenceudvikling i alle kommunale daginstitutioner for at styrke personalets faglige kompetencer og målrettede indsatser i forhold til børnenes behov. Program for Læringsledelse blev afsluttet i oktober 2020. De og evaluerende til, hvorvidt de pædagogiske læringsmiljøer har den ønskede effekt for børnenes trivsel, læring og udvikling.

	Enig	Lidt enig	Lidt uenig	Uenig
Jeg kan godt lide at være i børnehaven	88,5 % (88,0%)	9,0 % (7,6%)	1,3 % (1,8%)	1,3 % (2,7%)
Jeg har altid nogen at lege med, når jeg er i børnehaven	84,3 % (80,0%)	13,8 % (16,2%)	1,4 % (2,8%)	0,5 % (0,9%)
Jeg har en god ven i børnehaven	95,3 % (92,9%)	4,2 % (5,4%)	0,4 % (0,9%)	0,1 % (0,8%)
Jeg laver mange sjove ting i børnehaven	86,6 % (82,8%)	10,3 % (12,2%)	2,3 % (2,8%)	0,7 % (2,2%)
Jeg kan godt lide de voksne i børnehaven	88,6 % (86,4%)	9,8 % (9,7%)	1,0 % (2,7%)	0,7 % (1,2%)
De voksne i børnehaven vil gerne høre, når jeg fortæller noget	87,5 % (85,8%)	10,1 % (10,8%)	1,8 % (2,6%)	0,7 % (0,8%)

Figur 4. Kortlægningsresultater for de 4-6 årige børn 2019 på udvalgte områder.

Af figuren fremgår det, at de 4-6 årige børn i kommunens dagtilbud generelt trives godt, og at de oplever venskaber. Derudover viser figuren, at der er en stabil og god relation mellem de voksne og børnene. Børnene giver udtryk for at de møder voksne, som lytter og som kan lide dem.

Kigges der på resultaterne gennem de 4 år, hvor Hedensted kommune har deltaget i Program for Læringsledelse, så tegner der sig et billede af, at daginstitutionerne har fastholdt et stabilt og højt niveau af trivsel og gode relationer blandt børnene. Dette kan skyldes, at børnenes perspektiver og samspillet med børnene generelt er højt prioriteret i den pædagogiske praksis og understøttes gennem inkluderende miljøer. 'Læringsmiljøer: Måden vi er sammen med børnene på' er et af pejlemærkerne i dagtilbudspolitikken og et fokuspunkt i den fælles udviklingsplan for dagtilbud. Det betyder, at børneperspektivet og 'Måden vi er sammen med børnene på' også træder tydeligt frem i de lokale tilsynsmøder. Dagtilbuddene er optaget af hvordan, der i hver-

dagen tilrettelægges rammer og samspil, der understøtter et positivt og udviklende miljø for børnene.

Tilsynsmøderne i 2020 viser, at dagtilbuddene fremadrettet ønsker at inddrage børnenes stemmer i endnu højere grad – ikke kun som en del af hverdagens aktiviteter, men også som en del af deres evaluering af de pædagogiske miljøer.

Som en central understøttelse af fokusområdet, så blev der i efteråret 2020 i gangsat en afprøvning af et forskningsbaseret observationsmateriale. Formålet er finde en systematisk metode, der kan støtte dagtilbuddene i at tilrettelægge læringsmiljøer (både de fysiske og relationelle rammer), der tager afsæt i et børneperspektiv. Afprøvningen skal bane vej for en mere permanent ramme for observationer i dagtilbuddene. Intentionen er at koble observationerne sammen med det pædagogiske tilsyn og dermed gøre det til en del af den løbende kvalitetssikring og udvikling af området⁵.

⁵ I forbindelse med finansloven 2020 og aftalen omkring minimumsnormeringer er et af initiativerne et styrket tilsyn, hvor observationer fremadrettet bliver en del af det pædagogiske tilsyn.

Børns sprog og kommunikation

I Hedensted Kommune går stort set alle børn i alderen 0-6 år i et dagtilbud. Dette giver dagtilbuddet en unik rolle i forhold til at understøtte børns generelle trivsel og udvikling. Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med forældrene, i børnefællesskaber og sammen med det pædagogiske personale. De pædagogiske læringsmiljøer skal derfor understøtte børns kommunikative og sproglige interaktioner med andre børn og voksne hele dagen.

Ifølge Dagtilbudsloven skal børn i 3 års alderen, der er optaget i et dagtilbud, sprogvurderes, hvis der er sproglige, adfærdsmæssige eller andre forhold, der giver formodning om, at barnet kan have behov for sprogstimulering. Til at sprogvurdere børn i Hedensted kommune anvendes et digitalt værktøj⁶. Sprogvurderingen giver et billede af det enkelte barns sproglige færdigheder, og om der evt. er behov for en mere målrettet indsats.

Figur 5 viser antallet af vurderinger foretaget i et tre årigt perspektiv. Der gøres opmærksom på, at der er færre gennemførte sprogvurderinger i 2018, da et nyt sprogvurderingsmateriale blev taget i brug fra 1.april 2018 og frem.

	Antal sprogvurderinger		
	2020	2019	2018
3-årige	388	368	286
4-årige	61	55	85
5-årige	130	108	104
6-årige	16	21	6
Total	595	552	481

Figur 5. Antallet af gennemførte sprogvurderinger i dagtilbud 2018-2020.

I Hedensted kommune sprogvurderes alle 3-årige børn⁷. Derfor vises fordelingen for denne aldersgruppe i den nedenstående gennemgang.

Sprogvurderingen placerer børns sproglige færdigheder inden for tre indsatsområder set ud fra en normfordeling for alle børn i Danmark. Derudover opdeles de sproglige færdigheder i henholdsvis 'Talesproglige færdigheder' og 'Før-skriftlige færdigheder'.

Figur 6 på næste side viser de 'talesproglige færdigheder' for de 3-årige.

⁶ Sprogvurderingsværktøjet bygger på materiale, der er udviklet af Børne- og Socialministeriet i 2018.

⁷ Dette har været praksis siden 2018.

	Talesproglige færdigheder			
	Generel indsats	Fokuseret indsats	Særlig indsats	Ikke placeret ⁸
2020 ⁹	81 %	10 %	7 %	2 %
2019	80 %	11 %	7 %	2 %
2018	77 %	11 %	11 %	1 %
Norm	85 %	10 %	5 %	

Figur 6. Fordelingen af de 3-åriges talesproglige færdigheder 2018-2020.

Af figuren fremgår det, at der gennem en 3-årig periode er sket et fald i andelen af de børn, der placeres i 'særlig indsats' og en stigning i den 'generelle indsats'. Dette kan skyldes flere forhold:

Siden 2018 er alle 3-årige blevet vurderet. Tidligere blev børn kun sprogvurderet, når der var en formodning om behov for sprogstimulering. Der er nu derfor et bredere og mere nuanceret billede af, hvordan kommunens samlede 3-årige fordeler sig i forhold til de sproglige færdigheder.

Derudover har der gennem de seneste år været et øget fokus på den sproglige indsats i dagtilbuddene. Både i den daglige praksis i form af f.eks. dialogisk læsning, samarbejdet med talehørekonsulenter, systematiske sprogvurderinger og gennem de sprogansvarliges rolle i dagtilbuddene.

Yderligere kan en forklaring være at dagtilbud siden 2019 har haft en sprogkoordinator¹⁰. Sprogkoordinatoren har til opgave at understøtte den sproglige udvikling i det enkelte dagtilbud – gennem data, viden og metoder – men også arbejde med fælles tværgående indsatser omkring sprog. Det kan f.eks. være temaer som rim og remser. Derudover tager sprogkoordinatoren sig af bl.a. vejledning af de sprogansvarlige, kvalificering af de sproglige miljøer i dagtilbuddene, aktionslæringsforløb m.m.

Sprogkoordinatoren arbejder også tæt sammen med PPR og tale-hørekonsulenterne for på den måde at understøtte en målrettet og koordineret indsats omkring børns sprog.

Funktionen er med til at fastholde og understøtte et vedvarende fokus på børns sprog og kommunikation. Det giver en kvalificering og et løft af hele det sproglige område.

⁸ Ikke placeret betyder, at børnene er forsøgt sprogvurderet, men at det ikke har været muligt at beregne en totalscore. Dette kan f.eks. skyldes, at sprogvurderingen er blevet afbrudt.

⁹ Oversigten viser fordelingen frem til 31. marts 2018.

¹⁰ Sprogkoordinatoren blev først ansat i en etårig projektstilling, som blev en varig løsning fra 1. januar 2020.

Nedenstående figur viser de 'før-skriftlige færdigheder' for de 3-årige – som for de 3-årige børn drejer sig om 'rim og remser'.

	Før-skriftlige færdigheder			
	Generel indsats	Fokuseret indsats	Særlig indsats	Ikke placeret ¹¹
2020 ¹²	40 %	1 %	1 %	58 %
2019	55 %	5 %	2 %	38 %
2018	55 %	4 %	3 %	38 %
Norm	85 %	10 %	5 %	

Figur 7. Fordelingen af de 3-åriges før-skriftlige færdigheder 2018-2020.

Af figur 7 fremgår det, at en større andel af børn befinder sig i 'ikke placeret'. Dette skyldes at sprogvurderingen ikke er blevet gennemført eller afbrudt undervejs. Siden foråret 2020 har det været muligt at afslutte denne del af vurderingen, hvis barnet ikke kunne gennemføre øvelserne.

Det er relevant at undersøge nærmere, hvad der lægger til grund for andelen af 'ikke placeret', og om der evt. er behov for en styrket indsats omkring børns før-skriftlige færdigheder (rim og remser). Dette er et væsentlig opmærksomhedspunkt, da børns lydige opmærksomhed har afgørende betydning for deres senere læse- skriveudvikling.

Fremadrettede fokusområder omkring børns trivsel, udvikling, læring og dannelse:

- Fortsat fokus på 'Måden vi er sammen med børnene på', og hvordan børnenes perspektiver og stemmer kan inddrages endnu mere i den pædagogiske praksis
- Styrke fokus på børneperspektivet gennem systematiske observationer af tilrettelæggelsen af de pædagogisk lege- og læringsmiljøer
- Fortsat en styrket koordineret indsats omkring børns kommunikation og sprog på udvalgte temaer som f.eks. forældreinvolvering, børn med flere sprog, sproglige læringsmiljøer og rim og remser.

¹¹ Ikke placeret betyder, at børnene er forsøgt sprogvurderet, men at det ikke har været muligt at beregne en totalscore. Dette kan f.eks. skyldes, at sprogvurderingen er blevet afbrudt.

¹² Oversigten viser fordelingen frem til 31. marts 2018.

5.3. Forældre og andre betydningsfulde voksne gør en forskel – samarbejde om sammenhænge

Forældre er vigtige og betydningsfulde personer i børns liv, men andre voksne kan også gøre en positiv forskel for børns videre færd i livet. Et godt samarbejde mellem de voksne, der er omkring børnene, er med til at skabe sammenhæng i børnenes liv. I fællesskab skal vi være opmærksomme på børnenes perspektiver og skabe de bedste betingelser for at fremme deres trivsel og udvikling.

I 2019-2020 har der været fokus på samarbejde og sammenhænge på forskellige fronter. I dette afsnit belyses samarbejdet mellem forældre og dagtilbud, samarbejdet i forbindelse med overgange og det tværfaglige samarbejde.

Forældre gør en forskel

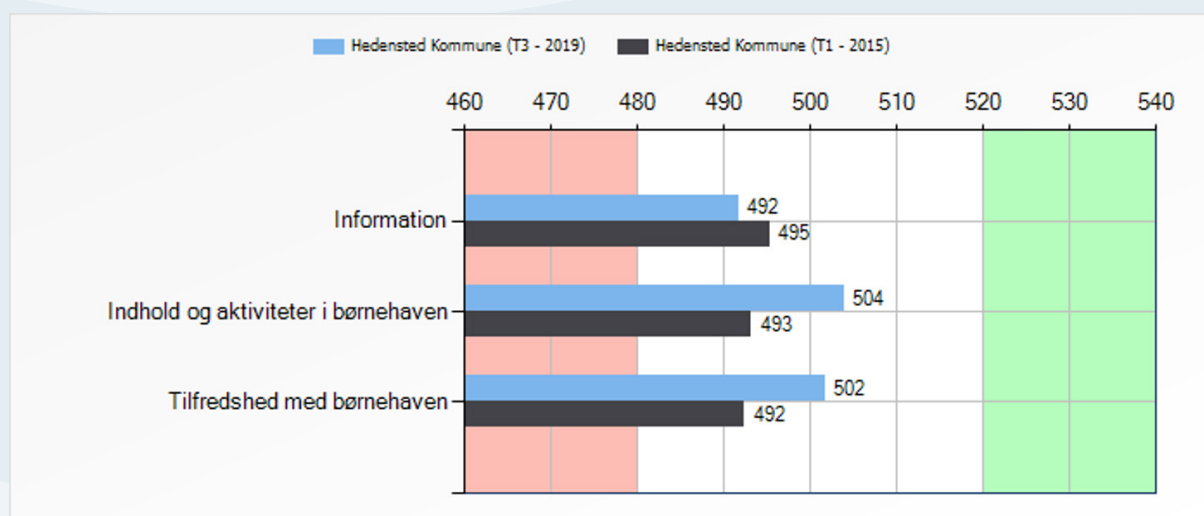
Et godt og gensidigt samarbejde mellem forældre og dagtilbud er vigtigt, så der i fællesskab støttes op omkring barnets trivsel og

udvikling. Samarbejdet er et fælles anliggende, hvor en åben kommunikation mellem forældre og dagtilbud er en forudsætning. Forældre skal opleve sig set, hørt og mødt i samarbejdet med dagtilbuddet, og forældrenes perspektiver er vigtige i det fælles arbejde omkring børnene. Derfor er forældre også altid repræsenteret i forbindelse med tilsynsmøderne i dagtilbuddet. Det er en god mulighed for at få en fælles dialog omkring dagtilbuddenes arbejde og hverdag.

Et mere generelt billede af forældrenes perspektiver på tværs af dagtilbuddene, fås gennem kortlægningsresultaterne fra efteråret 2019. Her svarede i alt 1067¹³ forældre med børn i daginstitutionerne i alderen 0-6 år. Forældrene svarede på en række parametre omkring institutionens hverdag, informationsniveauet og det generelle samarbejde.

¹³ Dette er svarende til 68 % af forældre med børn i 0-6 års alderen.

Fordeling af forældrenes svar ses i nedenstående figur. Svarene for 2019 (blå) og svarene for 2015 (sort)

Figur 8. Kortlægningsresultater fra forældre i dagtilbud 2019.

Generelt viser resultatet, at forældre er godt tilfredse med institutionerne og at der siden første kortlægning er sket en signifikant positiv udvikling på områderne 'indhold og aktiviteter' og 'tilfredshed med børnehaven'. Det er et lille fald i 'information'. Faldet er dog så lille, at det ikke er signifikant.

Resultatet kan være et udtryk for, at en øget opmærksomhed på forældresamarbejde og inddragelsen af forældrene i børnenes hverdag i dagtilbuddet. Pejlemærket omkring 'Forældre gør en forskel' har været i fokus siden 2018, hvor det blev en del af dagtilbudspolitikken. Det betyder, at der både i på tværs af dagtilbudsområdet, men også lokalt, er arbejdet hen imod større involvering og samskabelse med forældre.

De seneste tilsynsmøder viser, at der lokalt er et godt og tæt samarbejde mellem forældre og dagtilbud. Det er et fokusområde, der ligger både dagtilbud og forældre på sinde. Tilsynsmøderne peger på et gensidigt ønske om, at samarbejdet fortsat styrkes og udvikles. Særligt kommunikationen er et fokusområde flere steder (herunder gennemsigtighed og involvering). Derfor arbejdes der videre med måden vi er sammen med forældre på. Så forældre har mulighed for at gøre en forskel.

Året 2020 har krævet andre og kreative måder at tilgå forældresamarbejdet. I det daglige er samarbejdet og relationen båret af den tætte og nære dialog, som foregår i forbindelse med aflevering og afhentning i dagtilbuddet. Men også forældresamtaler, forældrearrangementer, forældrebestyrelser og andre aktiviteter er med til understøtte samarbejdet mellem hjem og dagtilbud. Pga. COVID-19 har 2020 på mange måder krævet andre måder at skabe gode rammer for samvær og samarbejde, som har udfordret og skabt nye måder at gøre tingene på – en læring der tages med i det videre arbejde med forældrene.

Fremadrettet vil der være fokus på forældresamarbejde på flere måder:

- I 2021 implementeres Aula på dagtilbudsområdet. Aula er en kommunikationsplatform mellem forældre og dagtilbud, som også anvendes i SFO og skole. Målet med Aula er at sikre forældre en nem dialog med dagtilbuddet.
- Derudover er der i forbindelse med en styrket pædagogisk læreplan krav om, at forældrebestyrelsen inddrages i arbejdet med den pædagogiske læreplan, og i evalueringen af læreplanen. Det lægger op til at forældreperspektivet i endnu højere grad kommer tættere på den daglige pædagogiske praksis.

Sammenhæng i overgange

Gennem et liv oplever børn og forældre en række overgange – allerede tidligt i barnets liv. Samarbejdet mellem de professionelle har stor betydning for, om en overgang opleves som én sammenhæng i barnets liv. Det handler om, at sikre et sammenhængende spor igennem barnets liv, hvor viden om barnet og dets historie følger med, uanset hvor det er eller er på vej hen.

I 2018-2020 har der været særligt fokus på to indsatser i forhold til sammenhænge i overgangen:

- Fælles om børn i dagtilbud
- Styrke på tværs

Begge indsatser har fokus på at styrke samarbejdet mellem fagprofessionelle og skabe større sammenhæng i børnenes liv. 'Styrke på tværs' har et særligt fokus på, hvordan sundhedsplejen og dagtilbud kan samarbejde endnu mere i forbindelse med overgangen fra hjem til dagtilbud og videre til skolen. Formålet er, at sikre en tidlig og forebyggende indsats for alle børn. Der er gjort gode erfaringer i projektet, hvor systematik, tidlig foræl-

dreinvolvering og større koordinering på tværs har skabt et godt grundlag for, at relevant viden følger med barnet, og at de voksne i højere grad får en fælles forståelse af barnets behov.

I løbet af de sidste tre år har i alt 15 områder været en del af projektet. Projektet fortsætter frem til juli 2021, hvor de sidste områder kobles på. Herefter udrulles og implementeres modellen permanent.

I 'Fælles om børn i dagtilbud' er en ny ledelsesstruktur afprøvet i udvalgte områder. Formålet er, at styrke samarbejdet på 0-6 års området og skabe stærkere sammenhæng for børn og familier i lokalområderne. I 2018-2020 blev 'Fælles om børn' afprøvet i to områder. Her er den lokale dagplejer en del af daginstitutionsledelsen, og gæstepasningen foregår i daginstitutionen. Gennem de seneste 1½ år er der gjort gode erfaringer både i forhold til samarbejdet, børnenes overgange og en stærkere sammenhæng i børnenes og familiernes liv. Afprøvningen forsætter i 2021.

Fremadrettet arbejdes der videre med begge tiltag.

Samarbejde på tværs af fagligheder

Børn kan af forskellige årsager have behov for en særlig indsats af kortere eller længere varighed. I disse tilfælde er forskellige faggrupper ofte involveret i barnets og familiens liv. Det kalder på en fælles og koordineret indsats mellem faggrupperne for at skabe en sammenhængende indsats for barnet.

De seneste år er der på flere måder arbejdet med samarbejdet på tværs af læringsområdet. Indsatser som f.eks. Samarbejdsguiden og Børnelinealen har hjulpet områderne med at få overblik over hvornår der skal sættes ind og handles, og hvor i Læring man kan få hjælp.

Team for Inkluderende Pædagogik (TIP) er en central aktør i at understøtte dagtilbuddene i deres arbejde med børn i udsatte positioner. Ved hjælp af specialiserede metoder og viden hjælper TIP kommunens medarbejdere og ledere med at skabe inkluderende børnemiljøer. Derfor er TIP vigtige i samspillet mellem det

generelle og specialiserede område – sammen med de andre understøttende systemer som PPR, Sundhedsplejen og Børn og Familieområdet.

Der arbejdes videre med det tværgående samarbejde for at sikre en mere koordineret og helhedsorienteret indsats for det enkelte barn og familie.

Fremadrettede fokusområder omkring forældre og andre betydningsfulde voksne gør en forskel:

- Forsat fokus på kommunikation og måden vi er sammen med forældre på. Så forældre har mulighed for at gøre en forskel.
- Arbejde videre med sammenhænge i overgange gennem et stærkt lokalt samarbejde
- Fortsat styrke samarbejdet på tværs af områder i Læring mod en stærkere koordinering og et stærkt samarbejde omkring en tidlig opsporing og indsats for børn og unge.

6. Opfølgning på **tilsyn** og **udvikling** lokalt

Denne rapport er en status på det samlede dagtilbudsområde, og ikke det enkelte dagtilbud.

Det enkelte dagtilbud arbejder lokalt videre med deres tilsynsrapport. Det videre arbejde med tilsynspunkterne fortsætter i den lokale

praksis og kobles sammen med den lokale udviklingsplan. Det sker i samarbejde med medarbejdere og forældrebestyrelsen. Derudover følges der op på tilsynsmøderne gennem læringsamtaler mellem administrationen og det enkelte dagtilbud i løbet af foråret 2021.

HEDENSTED
KOMMUNE

Hedensted Rådhus
Niels Espes Vej 8
8722 Hedensted
T: 79 75 50 00

hedensted.dk